

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра історії української літератури та компаративістики

Дипломна робота
магістра

з теми: «Жанрово-стильові особливості дитячої прози Зірки Мензатюк»

Виконала: студентка Ukrb1-M19z групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Остапчук Тетяна Анатоліївна

Керівник: Рарицький О.А., доктор
філологічних наук, професор кафедри історії
української літератури та компаративістики

Рецензент: Шулик П.Л., кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
германських мов і зарубіжної літератури

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ I. Творчість Зірки Ментазюк у контексті сучасної дитячої літератури	8
1.1. Роль дитячої літератури у становленні особистості дитини.....	8
1.2. Творчість Зірки Ментазюк у колі літератури для дітей.....	13
Висновок до розділу	30
РОЗДІЛ II. Пригоди як структурний елемент сюжету у повісті Зірки Ментазюк «Таємниця козацької шаблі»	32
2.1. Пригодницька література і вітчизняний літературний контекст....	32
2.2. Пригодницькі колізії повісті «Таємниця козацької шаблі».....	41
Висновок до розділу	54
РОЗДІЛ III. Особливості образотворення в повісті «Таємниця козацької шаблі»	55
3.1. Типологія пригодницьких мандрів і проблеми образотворення в повісті.....	55
3.2. Психолого-філософські домінанти повісті.....	64
Висновок до розділу	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

ВСТУП

Література для дітей та юнацтва є складовою частиною світової літератури й розвивається під впливом загальнонаціональних та загальнолітературних процесів, переймаючи модерні й постмодерні тенденції, нові жанрові утворення, стильову еkleктику, змістові аспекти, які відповідають певному етапу розвитку суспільства. Завдяки постмодерністичним тенденціям дитяча література стає інтелектуальною, звільняється від спрощених схем, застиглих стереотипів, обмеженості позитивістської картини світу, протиставивши їм творчу уяву, історико-філософську ерудицію, літературний талант, метафоричність.

На відміну від інтенсивного дослідження дитячої літератури зарубіжним літературознавством, стан її вивчення в українському саме набирає обертів. Певною мірою це зумовлено відмовою науковців від традиційного педагогічного підходу до дитячої літератури. Все помітнішим є прагнення простежити не лише дидактичну (виховну) функцію дитячої літератури, а й «органічно притаманну літературі для дітей та юнацтва, наративну» [14, с. 7–8]. З-поміж сучасних інтерпретаційних практик дослідження літератури (йдеться про гендерну, психоаналітичну, постколоніальну, герменевтичну, наратологічну тощо), найпродуктивнішою для вивчення дитячої літератури стає наратологічна. Особливості, які відрізняють «дитячу» літературу від «дорослої», полягають не лише в тому, що розповідається, а й як. Адже повідомлення автора майже завжди будуються у вигляді розповіді про події за допомогою певних наративних засобів, які той обирає свідомо чи несвідомо для успішної комунікації із читачем-дитиною. Відтак літературу для дітей можна позиціонувати як наратологічну модель, у якій взаємодіють різні соціокультурні чинники і сприяють соціалізації дитини через художній текст та її самоідентифікації у світі.

Маргінальна за своєю суттю дитяча та юнацька література починає активно розглядатись у літературознавчому дискурсі ХХ-ХХІ століття. Науковці акцентують увагу, передусім, на теоретичних проблемах дитячої літератури, критеріях її виділення, генезисі та особливостях функціонування. Свій внесок у дослідження літератури для дітей зробили І. Бойцун, Я. Гоян, А. Гурбанська, В. Дончик, М. Жулинський, С. Іванюк, А. Костецький, Б. Шалагінов, Л. Овдійчук, М. Славова, Е. Огар, Р. Стаднійчук та інші.

Українські дослідники дитячої літератури такі, як Д. Білецький, П. Кириченко, В. Кизилова, Л. Кіліченко, П. Кононенко, В. Неділько, М. Слабошпицький, Ю. Ярмиш, Ю. Ячейкін найчастіше розглядають українську дитячу літературу на пострадянському просторі з позиції фольклорних витоків літературних джерел. А сучасні автори залишаються майже поза увагою дослідників.

Окремі питання щодо проблеми української дитячої літератури ХХ – початку ХХІ століття, намагалися висвітлити у дослідженні У. Гнідець [14], О. Папуша [58, 59, 60], О. Перетята [61, 62, 63], О. Цалапова [70] та ін. Вони сформулювали її особливості як самостійної галузі словесного мистецтва й на цьому побудувати наукову теорію, що стала надійним інструментом дослідження дитячої літератури в сучасній науці.

Теоретико-методологічні дослідження літератури для дітей та юнацтва передбачають вивчення літератури й практичне застосування результатів досліджень у галузях літературознавства, психології, педагогіки, методики й соціальної рецепції, тобто споживання та її прочитання; вивчення її у різних аспектах, виокремлення їй місця в суспільстві як самостійного культурного феномену.

Сучасне літературознавство потребує новітніх фахових досліджень дитячої літератури, і такі є: бібліознавчий посібник Е. Огар «Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки» [55], літературознавчі праці М. Славової

«Попелюшка літератури» [66], В. Костюченка «Літературними стежками. Нарис історії української літератури для дітей ХХ століття» та ін.

Джерелами сучасної фантастичної літератури для дітей та юнацтва є міфи, казки та перекази, які відкривають особливі перспективи для досягнення дитиною навколишнього світу. Тому принцип інтертекстуальності, широко використовуваний у добу постмодернізму, набуває великого значення для цієї літератури, а його використання дає змогу розширити межі реальності літературної фантастики для дітей та юнацтва. Функції літератури для дітей та юнацтва зумовлені етапами ініціації людини. Твори для дітей сприяють пізнанню світу. Твори для підлітково-юнацької аудиторії допомагають пізнати себе, навчитися розуміти свої емоції і вчинки. У процесі їх самостійного читання адресат лишається наодинці зі світом книги, її героями, подорожуючи з якими він накопичує свій емоційний досвід. Автор твору для дітей виступає своєрідним транслятором інформації, поведінкових моделей, світоглядних орієнтирів і водночас каталізатором дитячої свідомості, а його книга - канал, засобами якого читач отримує інформацію, індикатор розвитку особистості, її естетичної й емоційної сфери. Тому цілком природнім у творчості для дітей та юнацтва постає врахування особливостей дитячого сприйняття, проникнення в його внутрішній світ засобами мистецтва слова.

Сучасна українська література для дітей представлена творчістю І. Андрусика, І. Малковича, М. Чумарної, О. Ільченка, І. Калинця, А. Качана та ін. Серед низки сучасних українських письменників, які пишуть для дитячої аудиторії, значно вирізняються книги З. Мензатюк, публіциста, прозаїка, журналіста, Лауреат Літературної премії імені Лесі Українки, Міжнародного літературного конкурсу в США та літературної премії імені Наталі Забіли, авторки книг «Тисяча парасольок», «Арніка», «Мільйон мільйонів сестричок», «Казочки-куцохвостики» та ін.

Часи становлення З. Мензатюк як дитячої письменниці, дитячого видавця, випускниці факультету журналістики Львівського університету були не кращими для української культури і, власне для оригінальної дитячої літератури. Дебютувала письменниця в 1990 році збіркою казок «Тисяча парасольок», згодом її твори друкували у веселчанських щорічниках «Дванадцять місяців», «Календарик-дошколярник». У 1999 році вийшла у світ збірка казок «Мільйон мільйонів сестричок», а у 2002 – збірка нарисів «Наші церкви: історії, дива, легенди».

Попри певне пожвавлення в суспільно-політичному та культурному житті із здобуттям незалежності України, письменники зіткнулися з проблемою недостатнього фінансування державних видавництв. У зв'язку з цим З. Мензатюк деякий час не видавала свої твори, бо власноруч шукати меценатів письменниці було важко.

Декілька років плідної праці й творчих шукань, і в 2006 році вийшли одразу дві книжки З. Мензатюк «Казочки-куцохвостики», «Київські казки», згодом видавництво «Старого Лева» порадувало читачів пригодницькою повістю З. Мензатюк «Таємниця козацької шаблі». Вищезазначені дитячі видання остаточно визначили З. Мензатюк як дитячу письменницю і принесли їй велику популярність серед читачів. Зараз письменниця щороку публікує цікаві книжки, які поповнюють українську дитячу літературу новими темами, сюжетами тощо.

Порівняно з суттєвими тенденціями дитячої літератури попереднього століття, художнім творам Зірки Мензатюк притаманний інтелектуальний аспект, що виявляється в порушенні проблем сенсу буття, самопризначення, життя і смерті.

Самобутньою рисою її творів є те, що в них по-новому відновлено народні звичаї, обряди, традиції, за допомогою яких письменниця прагне прищепити підростаючому поколінню любов і пошану до людей, оточуючої природи. Художні твори письменниці здатні вплинути на свідомість читача,

пробудити емоції, а найважливіше те, що цей безцінний скарб не утратить разом із дитинством, бо в ньому історія нашого народу, Батьківщини.

Актуальність обраної теми полягає насамперед у недостатній вивченості творів Зірки Мензатюк, зокрема поетики повісті «Таємниця козацької шаблі», яка ще не була предметом спеціального дослідження.

Мета роботи: охарактеризувати постать Зірки Мензатюк як дитячої письменниці, дослідити жанрово-стильові особливості повісті «Таємниця козацької шаблі».

Реалізація поставленої **мети** передбачає розв'язання таких **завдань:**

- окреслити теоретичні аспекти поняття «дитяча література», урахувавши українські та зарубіжні традиції формування досліджуваного жанру;

- з'ясувати роль і місце творчості Зірки Мензатюк у контексті сучасної української літератури для дітей;

- дослідити механізми впливу пригодницького елемента на фабулу, композицію та специфіку розгортання сюжету повісті «Таємниця козацької шаблі»;

- визначити специфіку образотворення повісті Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі».

Об'єкт дослідження: пригодницька повість Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі».

Предмет дослідження – особливості авторського індивідуального стилю Зірки Мензатюк, жанрово-стильові особливості повісті «Таємниця козацької шаблі».

Наукова новизна роботи полягає у з'ясуванні особливостей авторського індивідуального стилю Зірки Мензатюк, характеристиці жанрово-стильових особливостей повісті «Таємниця козацької шаблі». Вперше до літературного аналізу залучено пригодницьку повість Зірки

Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», визначено її жанрово-стильові особливості.

Методологічною базою дипломної роботи є порівняльно-історичний, біографічний та текстологічний методи аналізу літературних явищ, а також системний підхід до вивчення літературно-критичних студій М. Коцюбинської.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані при вивченні історії літературного процесу ХХ – першої половини ХХІ століття, написанні курсових робіт, при підготовці до спецсемінірів студентів-філологів вищих закладів освіти та вивченні творчості Зірки Мензатюк у середніх загальноосвітніх закладах.

Апробація роботи. Матеріали дипломної роботи було апробовано на студентській звітній науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020 р.).

Структура роботи. Обсяг та структура роботи обумовлені її метою та завданнями. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел (78 позицій). Загальний обсяг роботи – 85 сторінок, з яких 78 – основного тексту.

ВИСНОВКИ

Дитяча література – складник літературознавчої науки, суперечки навколо специфіки якої тривають і сьогодні, вона має свої жанрові особливості, тематику й технічне оформлення, відповідає рівневі дитячих знань і психологічному розвитку.

Останнім часом усе частіше до проблеми дитячої літератури звертається багато науковців. Українські дослідники дитячої літератури такі, як Д. Білецький, І. Бойцун, Я. Гоян, А. Гурбанська, С. Іванюк, П. Кириченко, В. Кизилова, Л. Кіліченко, П. Кононенко, А. Костецький, В. Неділько, О. Папуша, М. Слабошпицький, Р. Стаднійчук, Ю. Ярмиш, Ю. Ячейкін найчастіше розглядають українську дитячу літературу на пострадянському просторі з позиції фольклорних витоків літературних джерел. А сучасні автори залишаються майже поза увагою дослідників.

Серед творів сучасних українських письменників (І. Андрусяка, І. Малковича, М. Чумарну, О. Ільченка, І. Калинця, А. Качана та ін.) значно вирізняються Зірки Мензатюк, авторки книг «Тисяча парасольок», «Арніка», «Мільйон мільйонів сестричок», «Казочки-куцохвостики» та ін.

Твори Зірки Мензатюк сповнені глибокої ніжності до дітей, звичаїв і традицій українського народу. Книга «Макове князювання» знайомить читачів із традиціями святкуванням Великодня, Івана-Купала, Маковія та Різдва. Любов до всього живого – характерна риса книг Зірки Мензатюк. У них говорять тварини, рослини, природні сили і навіть їжа та напої. Збірка «Наші церкви: історії, дива, легенди» композиційно повертає читача до витоків, письменниця акцентує на збереженні й розвитку традицій церковної архітектури та культури від прийняття християнства до доби козацького бароко. До деяких нарисів авторка вдало залучила народні думи, вірші Ліни Костенко, Євгена Маланюка тощо. Поєднання ігрового та фантастичного виявляється в поезиці дитячої збірки Зірки Мензатюк «Як до жабок

говорити», у якій домінують ігрова рефлексія, анімізм й ірраціональне сприйняття дійсності.

Творчість Зірки Мензатюк майже вся проникнута національним колоритом. Персонажі її малої прози – це виразні архетипи, які стають яскравими індивідуальностями для вивчення ментальності української людини, її національної ідентичності. Героями її творів стає новий суспільний тип українця, тло дії – двадцять перше століття, з його соціальними конфліктами й моральними протиріччями. Пошуки правди життя і нової моралі не є новацією, це норма для творів будь-якого європейського письменника.

Помітне місце в дитячій літературі сьогодення займає пригодницька проза. У творчості З. Мензатюк пригодницько-фантастично-детективні елементи найбільше помітні в повісті «Таємниця козацької шаблі», яку авторка кваліфікує як пригодницьку.

«Таємниця козацької шаблі» – це своєрідна сучасна автомобільна мандрівка замками України, в основу якої авторка вкладає глибокий історичний контекст – реальний історичний факт битви війська Богдана Хмельницького з поляками під Берестечком у 1651 році та пошуки старовинної козацької шаблі. Особливим патріотичним духом проіннята уся повість З. Мензатюк, письменниця описує мужність українських гетьманів, велич фортець Західної України, читачі дізнаються багато цікавого з історії рідної країни.

Жанротворчими ознаками пригодницької повісті З. Мензатюк «Таємниця козацької шаблі» є такі компоненти, як:

- пригоди (надзвичайні події), що стають для героїв твору несподіванкою, розвагою або поневірянням (поява привида, пошуки козацької шаблі, перешкоди на шляху шукачів реліквії);
- виразні одна-дві фабульні лінії, в яких переплелись таємниці, елементи вигадки, фантазії (тлумачення підказок привида, загадка Антипка);

- поєднання перипетійної та характерологічної функції сюжету (концентричний тип сюжету повісті, події з'єднані причинно-наслідковими зв'язками)

- поділ персонажів на добротворців і злотворців (родина Руснаків – родина чорта Антипа).

На рівні змісту особливостями пригодницької повісті З. Мензатюк є наявність гострого конфлікту, психологічної напруги, активного пошуку відповідей на загадки, креативність дій головного персонажа – дівчинки юного віку Наталочки, яка протягом твору стає самодостатньою особистістю, яка досягає поставленої мети.

В ідейному змісті повісті «Таємниця козацької шаблі» велике значення мають риси української ментальності, характерні для всієї творчості З. Мензатюк. Письменниця прагне в доступній і художньо вартісній формі донести читачеві перевірені часом загальнолюдські істини, які складають основу християнської моралі, тісно поєднаної з філософсько-антропологічною концепцією серця.

Художня форма жанру пригодницької повісті підкреслює драматизм і динамізм подій «Таємниці козацької шаблі», має сильний ліричний струмінь. Саме жанр обумовлює вибір письменницею певних засобів, характер тропів, найвиразніших деталей у мовленні персонажів і мовленні автора, навіть специфіку підтексту фрази. У мові досліджуваної повісті використано багато засобів, що передають емоційний стан героїв твору. Інтертекстуальні елементи (ремінісценції, жартівливі пісні, примовки, часто у формі фразеологізмів), індивідуалізоване мовлення персонажів увиразнює емоційну палітру твору. У творі велика роль відводиться ліричним, філософським роздумам про сенс життя людини, дружбу, порядність, неповторність природи рідного краю, його історії. Пейзажі служать для передачі внутрішнього стану героя, ліризують епічну форму, збагачують текст новими часопросторовими вимірами.

Наявність активного героя – дівчинки Наталочки, ровесниці юного адресата, робить пригодницький твір З. Мензатюк доступним для рецепції підлітка. Головній героїні властивий психологічний самоаналіз дій. Для творчої манери З. Мензатюк характерним є зображення дитини, яка формується як особистість на очах читача. Пригоди надихають Наталочку на звершення добрих справ у реальному світі, розкривають впевненість та розум дівчинки, навчають її жити на засадах добра.

Особливостями поетики творчості З. Мензатюк є те, що її казки не мають традиційної архаїки, а довоколишні реалії, особливості світосприймання героїв, їхні діалоги – підпорядковано сучасному дитині світу. Як справжній знавець дитячої психології письменниця спрямовує читачів на вільне спілкування, стає другом і радником. Жанрова розмаїтість творів З. Мензатюк не стає для читача перепорою у сприйманні їхнього художнього змісту. Адже казки, байки, легенди, повісті, нариси письменниці створені на фольклорному ґрунті, тобто близькі дітям за змістом, формою й складом їх художнього сприймання.

Твори З. Мензатюк зберігають фольклорний принцип казкової достовірності, збагачений системою вмотивувань, а також побутовою реальністю умовно-узагальнених образів, її детальним, конкретно-чуттєвим зображенням, підкресленим психологізмом, підвищеною емоційністю, просторово-часовою актуалізацією. Усе це дає змогу авторці наблизити художнє зображення до свідомості читача, полегшити процес естетичного співчуття в дітей.

Побудування образної системи за законами дитячої фантазії, підпорядкування тексту казковим принципам зображення в сукупності з грою й фантазією (дивом), пригодами, фольклором, історичними фактами, життєвими реаліями – основні принципи поетики дитячої прози Зірки Мензатюк.

У повісті «Таємниця козацької шаблі» З. Мензатюк порушує ряд нестандартних проблем: співіснування добра й зла у світі, де добро не завжди перемагає; осмислення історії національного визволення українського народу проблему національної ідентичності та самосвідомості.

Атмосфера дива є іманентною ознакою як пригодницької повісті «Таємниця козацької шаблі», так і всієї дитячої прози З. Мензатюк. Втручання надприродних сил, простір суцільних негараздів та суспільних суперечностей, створення конфліктних ситуацій у творах письменниці допомагає становленню особистості маленького читача, хоча вони й позначені оптимістичним забарвленням, бо на допомогу приходять фантастичні образи, поява яких украй необхідна для порятунку та щасливої розв'язки.

Аналіз творчості сучасної письменниці Зірки Мензатюк та української дитячої літератури другої половини ХХ – початку ХХІ століття переконує в тому, що вона орієнтована на дитячу аудиторію, відображає сучасну культурно-історичну добу й загальні особливості світового літературного процесу на зламі століть. Виховуючи кращі моральні якості дитини, твори З. Мензатюк сприяють формуванню цілісної, всебічно розвинутої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. 2-е изд. Москва : Искусство, 1986. 445 с.
2. Бахтин М. Проблема речевых жанров. *Собрание сочинений* : в 7 т. Москва : Рус. слов., 1996. Т. 5 : Работы 1940–1960-х годов. 1996. С. 159–206.
3. Бахтин М. Проблемы содержания, материала и формы в словесном творчестве. *Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет* / Москва : Худож. лит., 1975. С. 6–70.
4. Босак М. Зірка серед нас: світ творчості буковинської письменниці Зірки Мензатюк. *Літ. Україна*. 2004. 28 жовт. С. 7.
5. Брауде Л. К истории понятия «литературная сказка». Москва : Наука, 1977. Т. XXX VI. № 3. 224 с.
6. Брицина О. Українська народна соціально-побутова казка: специфіка та функціонування. Київ : Наук. думка, 1989. 151 с.
7. Ващук Ф. Про художні особливості української народної казки. *Нар. творчість та етнографія*. 1966. № 1. С. 78–80.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред.-упоряд. В. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
9. Вовк У. Поняття дитячої літератури та її художня специфіка. *Вісн. Львів. нац. політехн. ун-ту*. Львів : Нац. ун-т «Львівська Політехніка», 2002. № 453. С. 352–356.
10. Вулис А. В мире приключений. Поетика жанра. Москва : Сов. писатель, 1986. 384 с.
11. Гаврош О. Казка з села Мамаївці: інтерв'ю З. Мензатюк. *Україна молода*. 2008. № 104. С. 21.
12. Галич О., Назарець В. Васильєв В. Теорія літератури : підруч. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ : Либідь, 2001. 486 с.
13. Гинзбург Л. О литературном герое. Ленинград : Сов. писатель, 1979. 221 с.

14. Гнідець У. Специфіка комунікації у літературі для дітей та юнацтва (на матеріалі німецькомовної прози) : автореф. дис. к. філол. н. Сімферополь, 2008. 20 с.
15. Грабович Г. Слідами національних містифікацій. *Критика*. 2001. Рік V. Ч. 6 (44). С. 14–23.
16. Грица С. Фольклор у просторі та часі. Тернопіль : СМП «Астон», 2000. 228 с.
17. Гром'як Р. Літературознавчий словник-довідник (Nota bene) / Р. Гром'як, Ю. Ковалів, В. Теремко. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
18. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк : Вежа, 1997. 299 с.
19. Дев'ятко Н. Можливості впливу сучасних жанрів: фантастика, фентезі, казка. *Укр. фантастичний оглядач*. 2009. № 1(7). С. 59–66.
20. Дзюба І. Несходимі стежки минувшини. Пригодницькі мотиви в історичній прозі. *Київ*. 1986. № 10. С. 86–95.
21. Дивосвіт «Веселки» : антологія літератури для дітей та юнацтва : у 3 т. / упоряд. Б. Чайковський та ін. Київ : Веселка, 2005. Т. 3. 2005. 703 с.
22. Дончик В. Гуманізм творення: бесіди про літературу. Київ : Молодь, 1980. 200 с.
23. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій: Автореф. дис. д-ра філол. наук. Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. 1998. 20 с.
24. Эко У. Заметки на полях «Имени розы». *Иностр. лит.* 1988. № 10. С. 88–104.
25. Єфімов О. Спогад з поглядом в майбутнє. Дитяча література – вчора, сьогодні, завтра. *Літ. Україна*. 1991. 9 трав. С. 4.
26. Завадович Р. Майбутнє належить дітям / Роман Завадович. *Ми і наші діти – Дитяча література, мистецтво, виховання* : зб. пр. / ред. Б. Гошовський. Київ : ОПДЛ, 1969. Вип. 1. 390 с. ; іл.

27. Зборовська Н. Психологія і літературознавство : посібник. Київ : Академвидав, 2003. 390 с.
28. Іванюк С. Адресат – майбутнє. Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917 – 1947) : монографія. Київ : Наук. думка, 1990. 128 с.
29. Качак Т. Комунікація дитини і світу в сучасній українській прозі для дітей [Електронний ресурс] / Тетяна Качак. Режим доступу : <http://urccyl.com.ua/indeks.php?view=article&tid=6%3Ascientific&id=31%3A2011-12-25-12-51-53&tmpl=compon...>
30. Кербеліте Б. Сюжетний тип волшебной сказки. *Фольклор: Образ и поэтическое слово в контексте*. Москва : Наука, 1984. С. 203–250.
31. Керлот Х. Словарь символов. Москва : РЕФЛ-бук, 1994. 608 с.
32. Кизилова В. Дитяча література: стан, проблеми, перспективи. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2009. Вип. 20. С. 236–240.
33. Кіліченко Л. Українська дитяча література : навч. посіб. Київ : Вища шк., 1988. 264 с.
34. Копистянська Н. Аспекти вивчення художнього часу в літературознавстві : нотатки. *Рад. літературознавство*. 1988. № 6. С. 11–19.
35. Лановик М, Лановик З. Українська усна народна творчість : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ : Знання-Прес, 2003. 591 с.
36. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / ред. А. Волков. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
37. Літературознавча енциклопедія : в 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. (Сер. «Енциклопедія ерудита»). Т. 1. 2007. 608 с.
38. Львів М. Русичі і козаки спорудили нам на віки : відгук на книжку Зірки Мензатюк «Наші церкви: історія, дива, легенди». *Шлях перемоги*. 2002. № 22. С. 10.

39. Мензатюк З. Арніка : казка. Київ : Веселка, 1993. 161 с.
40. Мензатюк З. Дочка троянди : казка. *Літ. Україна*. 2008. 16 жовт. С. 7.
41. Мензатюк З. Зварю тобі борщику. Львів : Видавництво Старого Лева, 2012. 60 с.
42. Мензатюк З. З. Катрусині скарби : оповідання для молодшого шкільного віку. Чернівці : Букрек, 2007. 562 с.
43. Мензатюк З. Казочки-куцохвостики. Львів : Вид-во Старого Лева, 2006. 32 с.
44. Мензатюк З. Київські казки. Львів : Вид-во Старого Лева, 2006. 93 с.
45. Мензатюк З. Макове князювання : збірка оповідань. Київ : Школа, 2008. 48 с.
46. Мензатюк З. Метелик. *Жива вода*. 1998. № 4. С. 1–2.
47. Мензатюк З. Наші церкви : історії, дива, легенди : нариси. Київ : Соняшник, 2002. 120 с.
48. Мензатюк З. Таємниця козацької шаблі : пригодницька повість. Львів : Вид-во Старого Лева, 2006. 160 с.
49. Мензатюк З. Тисяча парасольок : казки. Київ : Веселка, 1990. 491 с.
50. Мензатюк З. Український квітник : науково-популярна проза. Київ : Грані-Т, 2010. 64 с.
51. Мензатюк З. Як до жабок говорити, або Чарівний Іванко : казки. Київ : Грані-Т, 2007. 64 с.
52. Мережинська Г. «Східноєвропейська» модифікація постмодернізму. *Слово і час*. 2002. № 4. С. 67–68.
53. Мочернюк Н. Сновидіння в поезиці романтизму: часопросторова специфіка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 українська література. Тернопіль, 2005. 20 с.
54. Наєнко М. Українське літературознавство: школи, напрями, тенденції. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 320 с.
55. Неділько В. Обрії літератури для дітей та юнацтва. Київ : Знання, 1979. 48 с.

56. Огар Е. Українське дитяче книговидання : старі проблеми у нових вимірах. *Дитина і світ: проблема культурного діалогу* : зб. наук. пр. Київ : КНЛУ, 2005. Вип. 2. С. 93–100.
57. Павличко С. Теорія літератури. Харків : Основа, 2002. 679 с.
58. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. *Слово і час*. 2004. № 12. С. 20–26.
59. Папуша О. Дитяча література в епоху глобалізації: Гаррі Поттер і проект гомогенізації читача. *Гуманіт. науки*. 2008. № 1. С. 66–77.
60. Папуша О. Теоретичний дискурс дитячої літератури: у пошуках об'єкта. *Вісн. Львів. ун-ту*. 2004. Вип. 33. Ч. 2. С. 172–183.
61. Перетята О. Переосмислення одвічних проблем людського буття у літературній казці Зірки Мензатюк у контексті світоглядного відображення народу: міфо-фольклорний дискурс. *Вісник Луганського національного університету імені Т.Г. Шевченка (Філологічні науки)*. 2010. Вип. 11. С. 168–176.
62. Перетята О. С. Проблема національної ідентичності в українській дитячій літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття в естетичному та психологічному дискурсах (на матеріалі творчості З. Мензатюк) / Перетята О. *Наукові праці*. 2011 Вип. 156. Т. 168. С. 98–103.
63. Перетята О. Творчість З. Мензатюк і українська дитяча література кінця ХХ – початку ХХІ століття в контексті цивілізаційних зрушень сьогодення. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. Вип. 15. С. 202–206.
64. Развитие личности ребенка / П. Массен, Д. Конджер, Дж. Коган, А. Хьюстон. Москва : Прогресс, 1987. 269 с.
65. Русские народные сказки. Сказки братьев Гримм. Сказки Гауфа. Москва : Мегapolis-экспресс, 1992. 400 с.

66. Славова М. Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2002. 81 с.
67. Стаднійчук Р. Дитяча література: від реалій до ідеалу. *Слово і час*. 1994. № 9-10. С. 41–44.
68. Сюта Г. Інтертекстуальність: Теоретичні засади та стрижневі поняття у світлі постмодерного дискурсу. *Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка* : Філологічні науки. 2003. № 3. С. 32–35.
69. Цалапова О. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму (Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 – українська література. Харків, 2011. 19 с.
70. Цалапова О. Секуляризація дива в казці Дніпрової Чайки «Краплі-мандрівниці». *Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка* : Філологічні науки. 2008. № 11. С. 207–214.
71. Чуковский К. От двух до п'яти. *Собрание починений* : в 2 т. Москва : Правда, 1990. Т. 1. 1990. С. 73–408.
72. Швалб Ю. Одиночество. Социально-психологические проблемы. Киев : Украина, 1991. 270 с.
73. Шейнина Е. Энциклопедия символов. Харьков : Торсинг, 2003. 591 с.
74. Що непокоїть найбільше? (Запрошення до розмови про стан сучасної дитячої літератури). *Література. Діти. Час* : зб. літ.-крит. ст. про дит. л-ру / упоряд. В. Неділько. Київ : Веселка, 1987. Вип. 12. С. 12–27.
75. Янкова Н. Особлива, але невіддільна... *Література. Діти. Час* : зб. літ.-крит. ст. про дит. л-ру / упоряд. В. Неділько. Київ : Веселка, 1977. Вип. 1. С. 104–109.
76. Ярмиш Ю. У світі казки : літ.-крит. нарис. Київ : Рад. письменник, 1975. 143 с.
77. Яровицина Т. Вовчатам про людей: сучасна українська казка-усмішка. Дніпро. 2009. № 1. 132 с.

78. Яскраве світло казок Зірки Мензатюк: пам'ятка для читачів молодшого шкільного віку / уклад. Н. Гажман ; ред. Л. Сухаревська. Київ : ДЗ «Національна бібліотека України для дітей», 2008. 28 с.